

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 1958, sp. zn. 1 Tz 256/58

Číslo: 9/1959

Právní věta:

Činnost pachatele, který se zaměstnává zprostředkováváním spekuláčních koupí a prodejů předmětů potřeby, nutno posuzovat jako trestný čin spekulace podle § 134a tr. zák.

Při ukládání trestů spekulantům nutno při hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost (§ 19 odst. 1 tr. zák.) přihlížet zejména k okolnosti, zda jde o předměty, jichž byl na trhu nedostatek, k rozsahu činnosti a jejím následkům z hlediska ochrany státního plánu rozvoje národního hospodářství a k výši zisků, které pachatel docílil pro sebe, event. pro další osoby. Z hlediska osoby pachatele pak nutno zjišťovat i jeho majetkové poměry a pomocí vedlejších trestů odčerpát neoprávněně dosažené zisky a zbavit zejména pachatele z řad třídních nepřátel majetkového základu, který by mohl být pramenem další trestné činnosti (§ 17 odst. 1, §§ 47, 48 tr. zák.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.11.1958

Spisová značka: 1 Tz 256/58

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Peněžitý trest, Posouzení právní, Propadnutí jmění, Spekulace, Trest

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Obžalovaný po dobu více než jednoho roku soustavně zprostředkovával prodeje a koupe motorových vozidel (aut i motocyklů) a za tím účelem vyhledával zájemce, kteří chtěli motorové vozidlo se ziskem prodat nebo koupit. Svou činnost prováděl ve značném rozsahu a dosahoval tím značných peněžitých částek. Sám v jednom případě motocykl koupil a po jeho opravě jím samým provedené jej se ziskem prodal. Obžalovanému umožnily jeho činnost známosti mezi majiteli motorových vozidel, jakož i zkušenosti, které získal v době, kdy byl zaměstnán jako akviziční úředník a obchodní zástupce soukromého obchodníka motorovými vozidly a majitele autogarží. Sám byl také po několik let před válkou samostatným výrobcem přívěsných vozíků k motocyklům. V poslední době byl v důchodu. Je majitelem činžovního domu v Praze.

Lidový soud trestní v Praze uznal obžalovaného vinným trestným činem spekulace podle § 134a odst. 1 tr. zák. a uložil mu nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců a peněžitý trest

5.000 Kčs (pro případ jeho nedobytnosti náhradní trest odnětí svobody na tři měsíce).

Krajský soud v Praze k odvolání, jež podal pouze obžalovaný, zrušil usnesení rozsudku lidového soudu ve výroku o nepodmíněném odsouzení a povolil obžalovanému podmíněný odklad výkonu trestu, uloženého lidovým soudem na zkušební dobu tři let.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem zrušil usnesení krajského soudu v celém rozsahu a rozsudek lidového soudu ve výroku o trestu a lidovému soudu nařídil, aby v mezích zrušení věc znovu projednal a rozhodl.

Odůvodnění:

Stížnost pro porušení zákona napadá cit. usnesení krajského soudu v celém rozsahu, rozsudek lidového soudu pak ve výroku o trestu uloženém obžalovanému s odůvodněním, že krajský soud svým rozhodnutím porušil zákon jednak v ustanovení § 282 odst. 1 tr. ř., když rozhodl usnesením, ačkoliv zrušil rozsudek lidového soudu a sám rozhodl ve věci, jednak v ustanovení § 24 tr. zák., když povolil obžalovanému podmíněný odklad výkonu trestu. Rozsudku lidového soudu pak vytýká, že jím byl porušen zákon v ustanoveních §§ 17, 19 a 47 tr. zák., neboť považuje trest obžalovanému uložený v trvání osmnácti měsíců odnětí svobody spolu s trestem peněžitým 5.000 Kčs, resp. náhradním trestem odnětí svobody v trvání tří měsíců za trest nepřiměřeně nízký, takže je v očividném nepoměru k stupni nebezpečnosti činu pro společnost, a sice vzhledem k délce trvání činnosti a osobě pachatele, který byl v letech 1933 až 1937 samostatným podnikatelem.

Nejvyšší soud prozkoumal souzenou věc podle § 293 odst. 1 tr. ř. a shledal, že usnesením krajského soudu a rozsudkem lidového soudu ve výroku o trestu byl porušen zákon.

Krajský soud porušil zákon především v ustanovení § 282 odst. 1 tr. ř. tím, že rozhodl usnesením, ačkoliv měl rozhodnout rozsudkem, když zrušil, byť i jen v některém výroku, rozsudek soudu první stolice a sám ve věci rozhodl tak, že ohledně nepodmíněného trestu vyslovil, že se obžalovanému povoluje podmíněný odklad výkonu trestu. Krajský soud však porušil zákon i v ustanovení § 2 odst. 7 tr. ř., neboť stejně jako lidový soud rozhodl na neúplném skutkovém základě, tím, že nezjistil všechny okolnosti významné pro posouzení přiměřenosti trestu uloženého obžalovanému.

V tomto směru již lidový soud nezjistil jednu z nejzávažnějších okolností významných pro posouzení rozsahu trestné činnosti při trestném činu spekulace podle § 134a tr. zák., tj. zisk, který obžalovaný svou spekulací činností docílil sám a k němuž dopomáhal dalším osobám. V důsledku toho neuvážil, zda docílený zisk v souvislosti s délkou doby, po kterou obžalovaný spekuloval s předměty potřeby, jichž byl na trhu nedostatek, nezvyšoval nebezpečnost jeho činu pro společnost. Lidový soud si však zejména nezjednal dostatečné skutkové předpoklady, aby si náležitě objasnil osobu obžalovaného. Ačkoliv pro to měl předpoklady ve spisech, nezkoumal, v jakém rozsahu provozoval obžalovaný kdysi soukromou živnost výroby přívěsných vozíků k motocyklům. Nezkoumal ani, jakým způsobem získal majetek záležející v činžovním domě v Praze 11, aby na základě toho pak posoudil, zda se nejedná o pachatele vedeného snahou zvyšovat svou životní úroveň především bezpracnými zisky a vyhledávajícího proto příležitosti, byť i nezákonné, k docílení takových zisků. Tím neposoudil náležitě ani třídní profil obžalovaného, ohledně něhož si nevyžádal ani zprávu o pověsti.

I když obžalovaný sám – až na jediný zjištěný případ koupě motocyklu, který po opravě resp. úpravě dále se ziskem prodal – motorová vozidla, zejména auta nekupoval, nýbrž jejich koupě a prodeje pouze zprostředkoval, nutno – jak nižší soudy správně usoudily – považovat jeho jednání nikoliv jen za poskytnutí služeb nebo za pomoc, nýbrž za přímou součinnost (§ 6 tr. zák.) s osobami spekulujícími s předměty potřeby, směřující k tomu, aby opatřil neoprávněný prospěch jednak sobě, jednak těmto dalším osobám, přičemž mnohdy zisk zprostředkovatele bývá i značnější, než zisk

jednotlivých osob, jimž zprostředkuje koupě nebo prodeje předmětů potřeby. I činnost zprostředkovatele se týká přímo oběhu předmětů na trhu, čímž zasahuje svým jednáním bezprostředně oběh těchto předmětů na trhu. Lidový ani krajský soud neuvážily následky takové činnosti z hlediska ochrany státního plánu rozvoje národního hospodářství. Neuvážily, že zprostředkovatelé neoprávněných spekulacích obchodů jsou – zejména, jde-li o předměty vyšší hodnoty (jako je tomu u aut) – většinou článkem při činnosti dalších spekulantů, který těmto spekulantům umožňuje jejich činnost ve větším mnohdy i velmi značném rozsahu. Nižší soudy tudíž neuvážily náležitě vlastní a pravou podstatu nebezpečnosti činu obžalovaného pro společnost. Tím nesplnily nižší soudy povinnost uloženou jim ustanovením § 2 odst. 7 tr. ř., které ukládá soudům, aby všechny okolnosti významné pro rozhodnutí věci náležitě objasnily. Tím nižší soudy porušily zákon v tomto ustanovení.

Bylo proto nutno zrušit usnesení krajského soudu v celém rozsahu a rozsudek lidového soudu ve výroku o trestu vzhledem k tomu, že k odvolání, které podal pouze obžalovaný, nemohl krajský soud vyvodit všechny důsledky, které by vyplynuly z event. doplnění skutkového zjištění, kdyby šlo o okolnosti svědčící proti obžalovanému (§ 286 tr. ř.).

Při novém projednání věci bude musit lidový soud zjistit okolnosti výše naznačené a znovu rozhodnout o trestu přiměřeném stupni nebezpečnosti činu obžalovaného pro společnost, přihlížeje ke všem výše uvedeným skutečnostem.

Bude-li na místě, vzhledem k těmto skutečnostem, uložit trest odnětí svobody převyšující dobu dvou roků, bude musit lidový soud uložit obžalovanému i vedlejší tresty, odpovídající stupni nebezpečnosti činu obžalovaného pro společnost, zejména pak odčerpát neoprávněně dosažené zisky a zbavit obžalovaného majetkového základu, který by mohl být nadále pramenem jeho další trestné činnosti a uvážit proto, zda nebude nutno vyslovit propadnutí jeho jmění podle § 47 tr. zák.